

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Uredništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Kotliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni list stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petčrtve za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zabavne vsake petčrtve 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprete reklamacije so poštne proste.

V važnem trenutku.

Vsi vemo in čutimo, da stojimo na avstrijskem jugu pred važnimi dogodki. Z ozirom na ta položaj je načelnik Hrvatsko-slovenskega kluba dr. Korošec zadnje nedelje dne 25. aprila v St. Pavlu pri Prebolu pred slovensko mladino govoril med drugim tudi to-le:

Vkljub vsem sovražnikom, ki nas hočejo bodisi s sumničenjem, ogovarjanjem, preganjanjem, bodisi s sladkim prigovarjanjem ali prikritim zbadanjem zavabiti na druga pota, stojmo nepremakljivo na avstrijskem domoljubnem stališču! Kakor se je treba držati verskih načel, kakor je treba zvesti ostati svojemu materinemu jeziku, tako nam je treba tudi nemajane zvestobe do cesarja in Avstrije. Ako hočemo imeti trdna tla pod nogami, potem ni dovolj samo zvestoba veri in narodu, ampak tudi državi. Razločujmo vlado in državo! Naše stališče napram vladi je lahko različno, proti državi mora biti vedno isto: stališče zvestobe in udanosti. Ke naši bratje in sestre krvavijo na bojiščih za avstrijskega cesarja in avstrijsko državo, bilo bi grdo izdajstvo na njihovem čustvovanju, ako bi drugače govorili in mislili. Da so naše organizacije bile vedno tudi na domoljubnem stališču, s tem se je slovenskemu narodu že neizmerno veliko koristilo. Marsikatero zlo, ki bi nas bilo sicer obiskalo, je šlo mimo nas. Toda sedaj ne smemo in ne moremo odkrito govoriti, a prišel be čas, ko bomo lahko tudi to dokazali.

Toda naša naloga se ni izvršena. Ker je na svetu vse mogoče, ni izključeno, da bo sovražnik skušal stegniti svojo roko tudi po slovenski zemlji in takrat bo nam štajerskim Slovencem dana velika naloga, da govorimo pred celim svetom, da je Avstrija edina država, v kateri vidimo zasiguran svoj narodni in verski obstoj in da ne sme ne en Slovenec, ne ena

ped zemlje biti drugod, nego v državi Habsburžanov, v naši Avstriji. Slovenska mladina, naša pota so bila vedno jasna in poštena, zato smo imeli toliko uspehov. Od svojih ciljev se ne odmaknimo niti za ped, tudi v težkih in viharinih časih ne! Slovenski stvari bomo na tej poti neizmerno veliko koristili. Zato ni odveč, ako danes povdarjamo: Mi hočemo ostati katoliki, Slovenci, Avstrijci!

Slike iz vojne. Generali se odkrivajo pred slovenskimi junaki.

Vincenc Polak, doma iz ormoške okolice, stražmojster pri oddelku strojnih pušk 5. dragonskega polka, piše svojemu bratu Ljudoviku s severnega bojišča naslednje pismo. V. Polak je bil že odlikovan s srebrno kolajno. Pismo se glasi:

Rusko-Poljsko, 22. marca.

Dragi brat! Hvala za Tvoje karte. Cigarete so bile dobre, še boljše pa „tropicina“. Jaz sem zmiraj v stréljskih jarkih. Ne gre mi preslabo. Vreme je lepo, a kaj mi pomaga, ko ne smem glave ven pokazati, ker me Rusi takoj pozdravijo z krogli. Tudi mi je tako sprejemamo. Komaj pridem do tega, da svojo obljubo izpolnim. Tukaj Ti poročam izmed mnogih en slučaj iz mojega sedanjega stanja. Kakor je v resnici v vojski, Ti seveda ne morem popisati, ker se da to le izkusiti. Ako pridem kdaj srečno domov, Ti bom še vse bolj natanko razložil.

Bilo je koncem mesca novembra. Naša divizija je bila v rezervi in stali smo v nekem gozdu. Naenkrat pride povelje „Naprej!“ Pridemo kakih 300 korakov iz gozda proti zapuščeni pivovarni, ko dobimo precejšnje število šrapnelov in granat v pozdrav. Poveljnik našega oddelka strojnih pušk ne meneč se za železni dež, jaha v bližnjo kakih 400 korakov oddaljene vas in mi mu posamezno sledimo. Med potom u-

dari granata par korakov od nas v zemljo. Vsak je dobil pest prsti v obraz. Ko se v vasi v neki hiši snidemo, udar: granata v hišo. Bog nas je čuval. Seveda je dobil slame in lesa vsak po glavi, a to še za vojaka ni nič. Naš poveljnik, korajžen mož prve vrste, da povelje „strojne puške dol“, kar se je tudi bliskoma zgodilo. Konje smo pustili v vasi, mi smo jo pa v največjem dežju krogel peš mahnil na bližnji hrib. Srečno smo prišli do naših prvih vrst, kjer smo takoj pričeli z našim „kšeftom“. To je bil pač vroč dan v snegu. Sovražne vrste so bile 1200 do 1400 korakov pred nami. Granat in šrapnelov je kar deževalo. To je trajalo celi dan in celo noč. Vendar smo vrse prestali. Nasprotno pa so imeli Rusi cele kupe mrličev. Drugi dan so se vendar umaknili in naša pehota za njimi.

Omenim tudi, da uživamo Slovenci na bojišču splošen sloves, da smo junaki od prvega do zadnjega. Nemški in madžarski generali se odkrivajo pred polki, kjer služijo Slovenci.

Piši mi, kateri naši domačini so padli in ranjeni. Pozdravi! Tvoj Vincenc.

Zvestoba za zvestobo.

„Slovenski Gospodar“ posebno pazno zasleduje kretanje in boje naših vrlih slovenskih vojakov-junakov. Njih zmage so naše zmage. Naš list je vedno na razpolago vrlim našim korenjakom, da nam poročajo o svojih doživljajih in junaških činih. „Slov. Gospodar“ se je vsled tega našim vojakom močno priljubil, kar svedoči naslednje pismo, ki nam ga je pisal topničar Ljudovik Zerjav, doma od Sv. Marjete ob Pesnici:

Dragi gospod urednik! Prav lepe pozdrave pošiljam Vam in vsem prijateljem „Slovenskega Gospodarja“ iz daljnih karpatskih planjav. Pri Vas na Štajerskem že vse zeleni; tukaj pa pokriva gore še debeli sneg, posebno tam, kjer taborimo mi topničarji. Sovražnika so vrgli tukaj naši več kilometrov daleč nazaj, tako, da se gromenje topov tukaj sem ne sliši več.

Z velikim veseljem čitamo vojaki „Slov. Gospodarja“. Kako željno pričakujemo vsakokrat pošto, ka-

LISTER.

Rezervist Grega.

Po resničnih virih spisal Matko Krevh.

Kmet Rogač se je vračal s kislim obrazom in z nevoljo v srcu s čudnim pismom v žepu domov. Bilo je na god sv. Ane, tisto nedeljo, ko se je razglasila splošna mobilizacija. Velik nemir se je polotil ljudi, ko so zvedeli o čudnem razglasu; slutili so, da ne pomeni nič dobrega. Nekje, morda na cesti, morda v gostilni se je rodila besedica vojska in čez uro je vedel ves okraj, da sega mobilizacija do 42. leta in da je vojska gotova stvar.

Posebno veliko posla je povzročila mobilizacija breškemu županu, kajti njegova občina je bila obsežna in raztresena. Kogar je mogel ujeti, vsak je moral hiteti z pozivnicami od hiše do hiše, da se poziv pravočasno dostavi rezervistom.

Na vse strani je že odposlal sle, le v Zakotje, v tisto dolgočasno sotesko, kjer je samevala Rogačeva zmetija, še nikogar ni poslal in to ga je vznemirjalo, da je jezno zamrmral: „Sent vzemi Zakotje! Ni vredno imena, pa vendar moram še tja nekoga poslati. — Kdo gre v Zakotje?“

S tem vprašanjem se je obrnil do gostov, ki so se zbrali od vseh strani, nekaj iz radovednosti, nekaj zaradi opravkov.

Kar meni daj, ako je važno“, oglašil se je Rogač nekje v ozadju. Prignala ga je radovednost, kakor vse druge.

„Tudi prav“, je dejal župan pomirjen, „za tvojega hlapca je nekaj“.

Rogač se je že preril skozi množico ter se ustavil pred županom.

„Praviš, za mojega hlapca, kaj pa bi bilo takega?“

„I, no, poziv za vojaščino.“

„Samo enega hlapca imam, a tisti je bedast.“

„Bedast gor, bedast dol! Moja dolžnost je ob-

vestiti vsakega rezervista o mobilizaciji; za drugo se ne menim.“

Toda Rogač — grča trmoglava — ni miroval; slo mu je za hlapca, ki ga je rabil pri obilnem delu, in zdaj ga izgubi na tak način! Zato je pil dalje in govoril: „Bedast je, pravim, za nič za vojaščino. Ne kje tiči pomota.“

„Pri meni ne“, zagodrnjal je župan ježno.

„Saj ne pravim, da pri tebi; v mestu so se zmotili. Kaj bodo z bedakom pri vojaki? Še za strašilo ni.“

Župan sicer ni bil posebno razpoložen prerokati se z Rogačem, a ker je to zahtevala njegova županska čast, zato se je ponižal ter potrpežljivo vprašal:

„Ali ni bil tvoj hlapec svoje dni pri vojaki?“

„Bil je, a so ga poslali domov ravno zaradi njegove neumne pameti.“

„Mogoče.“

„Nič mogoče, res je, kar pravim. Stirinajst dni so ga imeli, potem pa so ga spravili domov.“

„Bedast je, jaz vem“, pritrdil je nekdo med navzočimi.

„Ako je v resnici bedast, zgodila se je pomota pri oblastih.“

„Gotovo je pomota“, besedičil je najbližji izmed pričujočih, „Gorenčev je dobil poziv, tisti, ki ima desno nogo leseno, in Božjakov, ki je umrl že pred petimi meseci.“

„Vidiš“, povzel je župan besedo, pomota je. Prišel ga jutri na kolodvor; v mesto mora, tam ga bodo že preiskali in poslali domov.“

Napol nevoljen, napol zadovoljen se je poslovil Rogač in odšel proti domu. Tolažil se je, da mu hlapca kmalu pošljejo nazaj, kljub temu se ni mogel iznebiti skrbi, da mu hlapca morda vendarle vzamejo.

„Grega — vojak — na vojsko — nak, to mi ne gre v glavo.“ Tako je modroval Rogač in urno ubiral korake po kameniti cesti.

Rogač je imel prav. Grega je bil res nekoliko zasukan, kakor so pravili sosedom. Telesa je bil ve-

likega, širokih pleč in lopatastih rok, le v glavi, tam notri je veliko manjkalo; in če manjka v glavi, ne pomaga vsa telesna moč, tak človek je in ostane bedast. Kolikor je manjkalo Gregi, ni nihče prav vedel; sodili so ga le po njegovih dejanjih in ta so bila večkrat prav čudna. Rogačevi se spominjajo, da je Grega nekega dne obesil psa za rep, ker je žival zarenčala nad njim in mu precepila hlačnico do kolen. Grega se peav nič ni zmenil za visečega psa in za njegove bolečine; nasprotno, smejal se mu je in strgal korenček pred njim. Še le gospodar je rečil nedolžno žival groznih muk. Pravijo, da tistega dne Grega ni bilo doma; gospodar ga je namreč pregnal s tem, da je pobral najbližji kolec in ga neusmiljeno zabrusil v Gregove bedre.

Proti večeru je prišel skesan in lačen kakor že dolgo ne.

Take in enake je uganjal Rogačev Grega. Ni bil ravno napačen človek; Rogač je ga prav lahko porabil pri delu, dokler ga je nadzoroval sam. Kakor hitro pa mu je prepustil delo samemu sebi, raztopila se je Gregova pamet kakor sneg v spomladnem solncu.

Nekoč je poslal gospodar Grego v mlin pogledat, kako se melje žito. Grega je mahnil po bregu, dospel v mlin in si ogledal natanko, kakor mu je naročil gospodar. Nazaj grede pa ga je zmotil žleb, po katerem je tekla voda na mlinsko kolo. Grega je presedl, da bi ne bilo napačno, ako bi si vodno napravo ogledal nekoliko natančneje. Mudilo se mu ravno ni in pri delu v poletnih vročih dneh ga je rado vtrgalo. Pristopil je k žlebu, nabral s tal debelega kamenja in ga naložil v žleb. Voda ni silila dalje, temveč si poiskala pot čez žleb. Grega je bil vesel, zelo vesel, svoje iznajdbe. S smehljanjem in zadovoljnostjo je opazoval peneč se curek vode, ki se je drobil na kamenju v tisočeri svetlih kapljicah. Čim več kamenja in prsti je naložil trapasti Grega v žleb, tem večji je bil curek in tem manj je je teklo po žlebu na mlinsko kolo, ki se je že davno ustavilo, češ, saj se nikamor ne mudi, ako mi vode ne dajo. (Dalje prihod.)